

הוספה

[לחקופה של הפרק הזה יש להוסיף את:

א הרב יהודה יודיל ב"ר יוסף ממאהילון. ב והרב ר' שלמה בן אב"ד... שהיו

מן העולים הראשונים והתישבו בירושלים. הרב יהודה יודיל נזכר לעיל צד 152 חתום על מנוי הגבאים הראשונים של הפרושים בצפת, והוא עם הרב שלמה חתומים על "מכתב מירושלים" משנת התקע"ו ששלחו אל ר' יוסף רוזעל, במכתב הזה מודיעים כי: ב"ה זכינו להתישב מניין ויו"ת ר של אחינו האשכנזים בירושלים, ומשם נראה שגם ר' שלמה היה משקלאו או ממאהילון, ועיין להלן בהוספה זו סימן ו'.

ג הרב יעקב דוד יקותיאל כהנא, שהמחבר ערבבו בשעות עם זקנו ר' דוד יקותיאל כהנא מראשית המאה הששית, וכאשר בררתי לעיל פרק ב' סימן ג' בהערותי שם.

ד "הרב הצדיק המקובל אלקי, המפורסם בחסידות, מו"ה מנחם מענדיל אב"ד ור"מ בעיר ששערקאו זל"ה"ה. יצתה נשמתו בטהרה, ועלה לשמים יום ג' כ' שבט ש' תקפ"ח (נעתק עפ"י פנקס הח"ק בסוף הספר תולדות חכמי ירושלים כתב ידו של המחבר).

ה הצדיק ר' שלמה מטאלאטשין מתלמידי הגאון מוילנא, עוד בהיותו בחו"ל היה נחבא אל הכלים. כל ימיו גלה מעיר לעיר, ורק לעתים רחוקות שב לעירו מטאלאטשינה במקום שהיה נודע בצדקתו ומפורסם לגאון וצדיק ולבעל מופת. האגדה מספרת כי אמרו להגר"א מוילנא שר"ש מטאלאטשין נמצא כבר בארץ ישראל, ולא ידעו האיך עבר את הדרך שהיתה מוחזקת אז למסוכנת מאד. ענה על זה הגר"א: אל תתמו על רבי שלמה, כי ראוי הנהו גם לעבור את הים הגדול בחרבה. ונראה לפי זה שעלה לארה"ק עוד לפני שנת תקנ"ח—שנת פטירתו של הגר"א. גם בהיותו בארה"ק היה נחבא אל הכלים ונסתר בגדלותו וחכמתו מעיני החכמים, והיה גולה בבתי כנסיות של ירושלים, חברון צפת וטבריא. ובירושלים קבע תפלתו בבית מדרש ר"ח ח' עמר. ויודעו העידו שהיתה כל התורה שגורה על פיו, כי חננו ה' בזכרון נפלא מאד. ומספרים: פעם אחת בהיותו מתארח בבית כנסת אחד בא"י, נאבד לגבאי בית הכנסת שהיה גם "גבאי הקופה" מגידי א' מכסף העניים, ויחשדו בר"ש מטאלאטשין, ויחפשו בשמלותיו וימצאו מגידי אחת, ור' שלמה לא דבר דבר, ויקחו ממנו את המגידי ויגרשוהו מבית הכנסת. למחרת מצא הגבאי את המגידי בארגון, וילכו לחפש את ר"ש ולא מצאוהו, כי כבר עזב את העיר והלך לו. עוד מספרים: יום לפני פטירתו מסר הר"ש מטאלאטשין דינר זהב ליהודי אחד, ואמר לו: אני הולך היום חברונה ומחר אמות שמה, פול דינר זהב ושלחחו לבני טוביה ברוסא, בתור ירושה דאורייתא. וכן היה, שהלך בו ביום חברונה ומת שם. ואת הדינר זהב שלח האיש לר' טוביה. ואז גמר ר' טוביה בדעתו לעלות לא"י, ויבא ירושלימה.

ו רבי טוביה היה גם הוא צדיק וגדול בתורה ובחכמה, ובנסיעתו לא"י נשבת כל הספינה ונוסעיה, ונמכרו לעבדים באחד מחפי שורקיא, שם נגלה להם כמלאך מושיע שורקי אחד אשר רחם עליהם, קנם ושחררם מיד, והובילם למקום יהודים. ומשם באו לירושלים דרך היבשה.

רבי טוביה הוא חותנו של הרב מרדכי סלומון בן רבי אברהם שלמה זלמן צורף הנ"ל. בשנת תרל"א נדפס בדפוס סלומון על פי צוואת רבי מרדכי סלומון הספר "אבן שלמה" חדושים על ש"ס מכתבות יד הצדיק ר' שלמה מטאלאטשין. — כל זה ע"ד ר"ש מטאלאטשין ובנו ר' טוביה מרשימות ר' טוביה ב"ר יואל משה סלומון, ויש לשער שר' שלמה דנן הוא הוא

ר' שלמה בא"א... החתום על המכתב מירושלים לר' יוסף רוזעת משי' תקע"ו, אבל החשערה רחוקה. וב"עיר ווילנא" עמוד 85 העיר כבר שאין להחליף את ר' שלמה מטאלאטשין דנן עם הרב משה שלמה מטאלאטשין. שהיה גם הוא מתלמידי הגר"א והובא ב"קריה נאמנה", כי הלה נפטר בוויילנא. כמו כן יש להעיר שלא להחליףם בר' נחמן שלמה הלוי מטאלאטשין, שעלה לירושלים והיה בה אב"ד, ונפטר בשנת תרי"א, ויובא להלן בפרק ז' סימן ב'. — ר' מייבא במהרי"ש חתום בהסכמות החלוקות משנת תקפ"ט, בתור ממונה מירושלים יחד עם מחותנו ראש"ז צורף, כמש"ל פרק זה סי' ו'. ונראה שהוא הוא הצדיק ר' שו"ב י"ה השדר"ר הנזכר לעיל פרק ד' סימן י"ד. וב"יהודית" למונטיפיורי בסוף מכתבו של ר' מרדכי צורף (צד 261). חתם ר' מרדכי בן הרב ר' אברהם שלמה זלמן, וחתי הרב ר' טוביה שהיה נשיא העדה ומנהיג בירושלים בזמן שבא השר בראשונה להעיר הקדושה—

וז"ל זה יש לחקור על תולדותיהם של החכמים השונים שנזכרו בפרק הקודם בתור שדרים, וחתומים בפנקס צפת ועוד, והם: אברהם ברוך ב"ר מרדכי, אליהו ביאליסטאקער, אליהו ב"ר משה, בנימין מלונדון, בנימין במוהר"ז, בצלאל הכהן, דוד בהגאון ד' יאמפולי (חתי רמ"מ משקלאוו), דוד צייטלין, הלל כ"ץ, זלמן מלעצקיר. יהודה ליב ברוידא, יהודה ליב ב"ר יעקב, ר' יודיל מוויילנא, יהושע גליקס, יוסף ב"ר יוסף ברוך בענדעט, יחיא' מקריטשוב, יצחק שפירא, יצחק מקאזונא, יצחק אייזר בהרב הגאון מאטיק, משה זאב בלאך, משה געציל, משה ב"ר מאיר, משה צייטלין וצבי הירש הזרחי. והחכמים רבי יצחק ב"ר אהרן ור' שלמה ב"ר ישראל (חתמו על שטר שליחות החורבה בשנת תרפ"ג, בזכרון לחובבים הראשונים חוברת י"א צד 14—17). א. ר. —

פרק ששי

חכמי הספרדים בירושלים במחצית השנייה של המאה הששית.

א. אחר אשר נסתלק הגאון ראש גולת אריאל ר' יו"ט אלנאזי לבית עולמו, בשנת תקס"ב ליצירה, נתקבל לראש בית דין וראשון לציון חתנו הרב בעל שער המים, הוא הגאון המפורסם ר' משה יוסף מרדכי מיוחס, החתום עצמו בר"ת מ'י'ס' מיוחס, וכבר הזכרנו לעיל שלפי צוואת אביו הגאון הראשון"ל בעל "פרי האדמה" ז"ל היה ראוי לפניו לרשת מקומו תיכף אחרי מותו, אך כשנעשה חתן הגאון הגדול המהרי"ט ז"ל, ויתר אליו את מקומו, וזכה לכהונת משרתו זאת אחרי מותו. וכתב בספר רבני איטליא שהרב הנז' קנה לו שם טוב גם בין הישמעאלים בשביל חכמת הרפואה, כי היה רופא אמן, וכל העם קראו אותו "עולה תמימה", כו' לא יצא מעולם מארץ הקדושה. וכתב עוד "שמעתי משלוחי ארץ ישראל פלאות